

Aluehallintovirastot
Ympäristöterveydenhuollon maakuntavalmistelijat

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvien täydentävien ehtojen valvonta maakunnissa

Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit vastaavat elintarviketurvallisuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien täydentävien ehtojen valvonnasta. Nämä tehtävät ja resurssit ovat siirtymässä maakuntiin vuonna 2020.

Täydentävien ehtojen valvonta liittyy kiinteästi vastaavien substanssilainsäädäntöjen valvontaan, valvottavat asiat ovat samoja ja edellyttävät samanlaista osaamista. Tämän takia on kustannustehokasta, että sama viranhaltija hoitaa sekä substanssivalvontaa että täydentävien ehtojen valvontaa. Maakuntiin siirtyvien läänineläinlääkäreiden tehtäviin kuuluu täydentävien ehtojen lisäksi myös useita eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä substanssitehtäviä. Nämä tehtävät ovat osa ympäristöterveydenhuoltoa ja niillä on kiinteä yhteys muihin ympäristöterveydenhuollon tehtäviin kuten elintarvikevalvontaan. Eviran näkemyksen mukaan ympäristöterveydenhuollon tehtävät tulisi maakunnissa hoitaa yhtenä kokonaisuutena. Tämä varmistaisi toiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden ja olisi asiakaslähtöistä.

Osassa tulevia maakuntia on suunniteltu sijoittaa ympäristöterveydenhuolto maakunnan liikelaitokseen. Maksajavirastotehtävien hoitamisesta maakunnissa annetun lakiehdotuksen mukaan maakunta ei kuitenkaan saa siirtää maksajavirastotehtäviä maakunnan liikelaitoksen hoidettavaksi. Täydentävien ehtojen valvonta on yksi maakuntien maksajavirastotehtävistä. Sama maakunnan viranhaltija voi kuitenkin tehdä sekä ympäristöterveydenhuollon substanssitehtäviä liikelaitoksessa että elintarviketurvallisuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien täydentävien ehtojen valvontaa maakunnassa, jos seuraavat ehdot täyttyvät:

- Maakunnan viranhaltijan on hoidettava täydentävien ehtojen valvontaa maakunnan tehtävänä. Sama maakunnan viranhaltija voi hoitaa substanssivalvontaan kuuluvia tehtäviä maakunnan liikelaitoksessa. Työajan on tällöin oltava selkeästi jaettu maakunnan ja liikelaitoksen kesken.
- Täydentävien ehtojen valvonnan osalta esimiesvastuun on oltava maakunnassa, ei maakunnan liikelaitoksessa. Substanssivalvonnan osalta esimiesvastuu voi olla maakunnan liikelaitoksessa. Johtosuhteiden eri tehtävien hoitamisessa tulee olla selkeästi määritellyt.
- Viranhaltijan tehtävänkuvassa tai muussa vastaavassa asiakirjassa on selkeästi täsmennettävä ne tehtävät, joita viranhaltija hoitaa maksajavirastotehtävien osalta ja mitä tehtäviä viranhaltija hoitaa maakunnan liikelaitoksessa.

Liitteessä on tarkemmin esitetty juridisia perusteluja.

Pääjohtaja

Matti Aho

Yksikönjohtaja

Terhi Laaksonen

Tiedoksi:
Maaseutuvirasto
Maa- ja metsätalousministeriö

Liite.

Maksajavirastotehtävät lainsäädännössä

Maksajavirastoasiat on EU-lainsäädännössä säädelty yksityiskohtaisesti pääasiassa asetuksia käyttäen. Asetuksia ei oteta osaksi kansallista lainsäädäntöä, vaan ne ovat suoraan sovellettava oikeuslähde.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 (jäljempänä *horizontaali-asetus*) 58 artiklan mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus perustaa tehokas hallinto- ja valvontajärjestelmä varmistaakseen tukijärjestelmiä säätelevän lainsäädännön noudattamisen.

Horizontaaliasetuksen 7 artiklan kohdassa 1. on todettu näin: ”Maksajavirastot ovat jäsenvaltioiden viranomaisia tai elimiä, jotka vastaavat 4 artiklan 1 kohdassa ja 5 artiklassa tarkoitettujen menojen hallinnoinnista ja valvonnasta.

Kyseisten tehtävien täytäntöönpano voidaan tukien maksua lukuun ottamatta siirtää toiselle.”

Keskeistä on se, että jäsenvaltion taho, jolle maksajavirastotehtäviä siirretään, täyttää soveltuvin osin toiminnassaan kaikki komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 (jäljempänä *delegoitu maksajavirastoasetus*) liitteen 1 hyväksymisperusteet..

Delegoidun maksajavirastoasetuksen liitteen I kohdan 1 C.1) ii) mukaan maksajavirasto on kaikissa tapauksissa vastuussa rahastojen tehokkaasta hallinnoinnista. Lisäksi kohdan C.1) vi) mukaisesti maksajaviraston on tarkasteltava säännöllisesti siirrettyjä tehtäviä varmistaakseen, että ne on suoritettu unionin sääntöjä noudattaen.

Jäsenvaltio on vastuussa yhteisen maatalouspolitiikan alaan kuuluvien tukien toimeenpanon ja maksajavirastotehtävien organisoimisesta alueellaan unionin lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Kansallisella lainsäädännöllä tullaan säätämään tehtävien hoitamisen järjestämisestä siten, että EU-lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet ja vastuut täytetään mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, huolehtien kuitenkin samalla siitä, että rahoitusoikaisu- ja tukien oikea-aikainen ja asianmukainen maksu mahdollistetaan. Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on niin sanotun Maku I –paketin yhteydessä antamassaan lausunnossa katsonut, että maksajavirastotehtäviä ei tule maakunnissa osoittaa maakuntien liikelaitosten tehtäviksi. Maku II –paketissa olleessa maksajavirastolain luonnoksessa ja sen esitöissä tehtävien siirtäminen liikelaitokselle kielletään unionin lainsäädännön säännösten täyttämisen varmistamiseksi.

Maksajavirastotehtävien siirtäminen hyväksymisperusteena

Delegoidun maksajavirastoasetuksen 1 artiklan ja liitteen I kohdan 1. C) mukaisesti tehtävien siirtäminen on yksi maksajaviraston hyväksymisperusteista, joita toimivaltainen viranomainen (asetus 908/2014, 1 art) joutuu maksajavirastoa hyväksyessään tarkastelemaan. Siirrettyjen tehtävien organisointi osana maksajavirastokokonaisuutta on täten olennainen osa maksajaviraston hyväksymisperusteita ja kansallisesti perustettua tehokasta hallinto- ja valvontajärjestelmää. Tehtävien johdonmukainen järjestäminen valtakunnan tasolla sekä selkeät hallinto- ja ohjausjärjestelmät siirrettyjä tehtäviä hoitavissa tahoissa ovat olennaisia sen varmistamiseksi, että hyväksymisperusteiden jatkuvasta täyttymisestä voidaan tehokkaasti varmistua.

Liikelaitosrakenteeseen kuuluu toimintojen eriyttäminen maakunnan sisällä taloudellisesti ja toiminnallisesti. Maksajavirastoasioiden osittainen hoitaminen liikelaitoksen puolella (täydentävät ehdot) ja osittainen hoitaminen muun maakunnan puolella (muu tukivalvonta) ei välttämättä olisi käytännössä toimivaa eikä omiaan varmistamaan hyväksymisperusteiden jatkuvaa täyttymistä ja voisi aiheuttaa maksajavirastolle huomattavia resurssitarpeita tehtävien sääntöjen mukaisen suorittamisen varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvien täydentävien ehtojen valvonnan osa-alueiden järjestäminen maakunnassa

Elintarviketurvallisuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä substanssivalvontoja ja täydentävien ehtojen valvontoja tekevä viranhaltija on osa maakunnan henkilöstöä. EU-

lainsäädäntö ei aseta estettä sille, että maakunnassa työskentelevä viranhaltija hoitaa sekä täydentävien ehtojen valvontaa että substanssivalvontaa, kunhan täydentäviin ehtoihin liittyvät tehtävät on asianmukaisesti huomioitu maksajavirastosopimuksessa, maakunnan hallinto-säännössä ja ko. henkilön tehtävänkuvassa. Maksajavirastotehtävien hoitaminen tai maksajavirastosopimus eivät ehdottomasti edellytä, että maksajavirastotehtäviä hoitava henkilö hoitaisi yksinomaan maksajavirastotehtäviä, kunhan tehtäviin liittyvät eriyttämisvaatimukset sekä delegoidun maksajavirastoasetuksen liitteen I kohdan B) henkilöstöresursseja koskevat vaatimukset täyttyvät jatkuvasti. Tehtävän sijoittumisen kannalta olennaista on, että tehtävä ja siihen liittyvät esimiesvalvontaan kuuluvat velvollisuudet ovat viranomaisessa, jonka kanssa on sovittu tehtävien hoitamisesta maksajavirastosopimuksessa.